

נעבור את זה יחד // המעבר מחטיבת הביניים לתיכון

שותפות מיטבית בין הורים וצוותי חינוך במעברים

יועצים ויועצות יקרים,

כבכל שנה אחד האתגרים העומדים בפנינו הוא אתגר "המעברים". אתגר זה ניצב בפני תלמידים המסיימים את לימודיהם בבית הספר היסודי ועוברים לחטיבת הביניים.

האתגר הזה, אינו ניצב אך ורק בפני התלמידים, אלא מערב אף את הוריהם במיוחד בתקופה זאת. אירועי ה-7.10 השפיעו ומשפיעים עדין על כולנו על הצוות החינוכי, על התלמידים ועל ההורים כאחד. נגלה רגישות למצוקות ולצרכים השונים שעולים ונדייק את המענים לקהילה ולפרטים בה. התייחסות לעקרונות הבאים תסייע לכם בחשיבה על מענה רלבנטי ומותאם.

שימו לב לאוכלוסיות במעגלי הפגיעות: משפחות שכולות, משפחות של חטופים או נעדרים, משפחות של מגויסים ומשפחות מפונות.

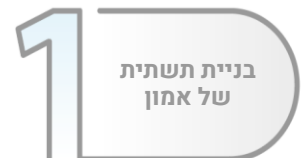
נושא המעבר בין בתי ספר, שהוא מעבר התפתחותי חיובי, על רקע הפינוי מהבית ומעבר לאזור אחר ולמוסדות חינוך אחרים, עלול לעורר קושי ולהיות רגיש במיוחד בקרב המשפחות המפונות שחוו מעבר במציאות חיים קשה ומורכבת.

ההורים כמו תמיד מהווים מבוגרים המשמעותיים ביותר בחייהם של התלמידים, באופן כללי, בצומת מרכזי כמו במעבר מסגרת חינוכית בפרט. להורים יש תפקיד חשוב בתיווך, בליווי ובמתן סיוע והסברים בנוגע לתהליך המעבר לשלב הבא ולסיום ופרידה מהשלב הנוכחי בחייהם. חשוב כי ההורים יהיו מעורבים כבר בתחילתו של התהליך.

השותפות החינוכית בין ההורים לאנשי החינוך מסייעת לתלמיד במישורים רבים: הישגים לימודיים, רווחה נפשית, מניעת התנהגויות סיכון, מוטיבציה ותחושת מסוגלות. ההורים ואנשי החינוך זקוקים אלה לאלה על מנת להיטיב את תהליך המעבר ולהפוך אותו לקל יותר ומיטבי עבור התלמיד.

עקרונות לצוות החינוכי בבניית השותפות עם ההורים בנושא לתקופה המעבר

יש חשיבות רבה בביסוס ובחיזוק האמון של ההורים במערכת, בפרט כאשר מדובר במסגרת חינוכית שעבור ההורה היא חדשה ואף זרה, חיזוק האמון יתאפשר על ידי:

- נגישות, פתיחות והזמנה לקשר - חשוב שבית הספר הקולט יפרסם להורים מהן דרכי התקשורת המגוונות הנהוגות בו.
- הכרות עם המסגרת הקולטת- מתן מידע, הכרות פיזית של המרחב הבית ספרי וחשוב מכך, הכרות אישית עם הדמויות המחנכות.
- על בית הספר מוטלת המשימה להראות ש"אפשר לסמוך עלינו", שמירה על מרחב של אתיקה וחסיון יבטיחו תשתית איתנה של קשר וכנות.

מעבר מסגרת מתאפיין בפרידה וגיוס כוחות להתחלה חדשה. ננסה לחזק רציפויות בקשר בין מסגרות החינוך (הקודמת והחדשה) ובכך לחזק חוסן ומעבר מיטיב. ניצור שיח של חיבורים, המדגים את הדומה ומדגיש את הרצף וההמשכיות שבין המסגרות החינוכיות כדי לאפשר להורה התבוננות של הסתגלות מתוך חוזקות.

למשל, אפשרי לקיים ערב פתוח להצגת המגמות והמקצועות הנלמדים בתיכון. בערב זה יהיו נוכחים מלבד הורים וילדיהם גם צוותי החינוך של החטיבה והתיכון. ההורים וילדיהם יוכלו להכיר, לשוחח ולהתלבט ביחד עם אנשי החינוך הרלוונטיים הן מהחטיבה והן מהתיכון באשר לבחירת כיתה מותאמת עבורם.

נסייע להורה להבין כיצד חיונית תרומתו לתהליך ההסתגלות המיטבית עבור ילדו: בחיבור לכוחותיו של ההורה עצמו ולכוחות הילד, ביצירת שותפות ותקשורת פתוחה ומקדמת עם צוות המסגרת החינוכית ובליזוי הילד בצעדי הראשונים במסגרת. פערי הלמידה בתחומים השונים עלולים ליצור בלבול אצל ההורה וסימני שאלה לגבי המסוגלות של התלמיד להסתגל למסגרת החדשה.

עומס המטלות על ההורים בתקופה זו עלול להעמיד בפני ההורה סימן שאלה נוסף בנוגע לתחושת המסוגלות העצמית שלו ויכולתו לסייע לילדו במעבר. חיזוק תחושת המסוגלות של כל השותפים על ידי מתן מידע בהיר לגבי הדרישות ומתן מטלות ביצוע תואמות מציאות יסייעו להורה ללוות את ילדו במעבר.

מסרים חשובים לשיח עם הורים בתוכנית מעברים

מתן מקום לחששות והרגעתם

כהורים כל מעבר (מגן לכיתה א' / מיסודי לחטיבה/חטיבה לתיכון) של ילדינו גורם להתרגשות המלווה בחששות ותהיות באשר להצלחתו ואושרו. את רובנו יעסיקו שאלות כגון: האם יסתדרו מבחינה חברתית? האם יצליחו בלימודים? האם יצליחו לייצר קשר מיטבי עם הצוות החינוכי? האם ישתפו אותנו במה שהם מרגישים/שקורה להם? מהו המקום שלנו? היכן, מתי ואם בכלל להתערב?

כצוות חינוכי עלינו לתת מקום לתהיות אלה, לנרמל את החששות (טבעי לחוש כך) ולחבר לחוזקות של ההורים – כבוגרים כולנו חוונו מעברים כאלה ואחרים והתמודדנו עמם לרוב בהצלחה. חשוב להדגיש כי שינוי אינו בהכרח מבשר רעות ובהחלט יכול להיטיב עם הילדים.

כלי – אפשר לבקש מכל הורה להיזכר במעבר ובחוזקה שעזרה לו להתמודד, ולהזמין מס' הורים לשתף.

הסבר על השלב ההתפתחותי:

המעבר לבית ספר יסודי, לחטיבה או לתיכון מייצג את השלב ההתפתחותי שבו נמצאים הילדים. ההתבוננות תתייחס למוכנותם של התלמידים בשלושת ההיבטים: הרגשי, הקוגניטיבי והחברתי. חשוב להסביר להורים מהם המאפיינים ההתפתחותיים של כל שלב ומהם הדגשים אליהם כדאי וחשוב לשים לב בכל אחד מההיבטים. (למשל - גיל ההתבגרות: קבוצת השווים).

התייחסות להיבטים קוגניטיביים

בשיח עם ההורים יש להדגיש שבכל שלב של מעבר, החלק הקוגניטיבי תואם את הדרישות הלימודיות. למשל במעבר לתיכון, התפתחות זו מאפשרת להם לעמוד במטלות הלימודיות והחברתיות הנדרשות בבית הספר, כאשר לאורך השנים מתפתחות יכולות החשיבה והופכות יותר מופשטות ופחות קונקרטיות.

התייחסות להיבטים רגשיים/חברתיים

בשיח עם ההורים חשוב לכלול גם התייחסות לשלב ההתפתחותי של התלמידים גם מההיבטים הרגשיים והחברתיים. למשל: כדאי להדגיש כי שנות הילדות וההתבגרות הן שנים של צמיחה והתפתחות מתמדת המאפשרת לילדים להתמודד ולהשתלב במערכת החינוך. למשל עבור בני נוער רבים, המעבר לתיכון מייצג צעד נוסף לקראת עצמאות. זה נכון שבגילאים האלה הילדים נמצאים כבר מספר שנים בתהליך הדרגתי של פרידה מהילדות, אך המעבר לתיכון מסמל אבן דרך משמעותי בתהליך ההתבגרות. בשנים אלה, בני הנוער מתחילים לחפש ולעצב את הזהות האינדיבידואלית שלהם. לעיתים קרובות, בתהליך זה החברים הופכים להיות משמעותיים יותר ויותר, והילדים מחפשים מרחק מההורים בכדי לבנות את עצמאותם. אם מביאים בחשבון גם את השינויים ההורמונאליים ואת סערת הרגשות המאפיינת את גיל ההתבגרות, אפשר להבין כיצד שנים אלו הופכות למאתגרות לבני הנוער ולהורים גם יחד.

הדגשת החיבורים

בכל מעבר ניתן למצוא את הנקודות הדומות במסגרות שמאפשרות להתייחס למעבר כחלק המשכי בתוך תהליך – נדגיש את הדומה בין המערכת שממנה נפרדים למסגרת החדשה. נדגיש כי המעבר הוא תהליכי והדרגתי ולא חד וקיצוני. למשל: תקופת הסתגלות- שבה התלמידים לומדים את המערכת ואת הדרישות המצופות מהם ומאיך הצוות החינוכי לומד להכיר אותם ואת צרכיהם באופן פרטני ובראייה מערכתית. לדוגמא, במעבר מהחטיבה לתיכון החודשיים הראשונים יוקדשו להכרות עם הצוות החינוכי (כולל מורים מקצועיים) על מנת לייצר אצל התלמידים תחושה של מוגנות כפי שיש בחטיבה, ילמדו מיומנויות למידה על מנת לאפשר להם להתמודד בהצלחה עם מסות החומר הנלמד בתיכון והדרישות הלימודיות.

חיבור לכוחות

התלמידים נעזרים בכוחות שיש להם והם כבר מכירים או בכוחות חדשים המתגלים תוך כדי תנועה ואנחנו המבוגרים (הורים וצוות) שם על מנת לשמש אוזן קשבת ולכוון. מומלץ לחבר גם את ההורים לכוחות שלהם, לדרכי ההתמודדות היעילות שלהם במעבר.

קריאה לשיתוף פעולה מלא ככל שניתן

יקדם באופן טוב יותר את צרכי התלמיד. חשוב להדגיש בפני ההורים את חשיבות העברת המידע בין המסגרות על מנת שהמערכת תוכל להיערך באופן מיטבי לקליטת התלמיד ולהעניק לו את התנאים המיטביים לקליטתו והשתלבותו.

הסבר על תפקיד ההורה במעבר ומתן "טיפים" להורים:

- קשר עם הילד, הקשבה והכוונה לצרכים הייחודיים לו בתקופת המעבר.
- הנגשת מידע לילד על תהליכי מעבר בכלל ומידע ספציפי על המסגרת החדשה בפרט.
- שיתוף ומתן מידע רלוונטי לצוות החינוכי כדי לסייע לצוות הקולט להיערך למתן המענה המותאם באופן ייחודי. לאחר שנה שבה חווינו למידה מרחוק, גדלה ההכרות של ההורים עם מאפייני הלמידה של ילדיהם.

לקריאה נוספת

- [המעבר מחטיבת הביניים לתיכון- פורטל הורים משרד החינוך](#)
- [המעבר הגדול מחטיבת הביניים לתיכון- בטיפולנט](#)